

Indonesia, dagen derpå

Tiden går fort i Indonesia. Det er bare to år siden Asia-krisen satte stopp for den autoritære utviklingen og jubelkoret stilnet. Vesten var like rådvill som den undertrykte opposisjonen var svak. Men et halvår senere sørget studentene for at Suharto ble avsatt og at de fleste ble enige om at demokrati var den eneste løsningen. Militæret ble svekket. Maktmonopolet rystet. Vanlige folk krevde undersøkelser og rettferdighet. Ved valget i juni ble verdens tredje største demokrati født. Men nå er festen over og dagen derpå er allerede her.

Suhartos «new order» er erstattet av den nye presidenten, Gus Dur, «pact order». Folket protesterte og vant valget, men eliten drev hestehandel og vant presidentmakten.

KRONIKK

Olle Törnquist

Alle de viktige gruppene — inklusive militæret, det gamle regjeringspartiet Golkar og de konservative muslimene — er med i den nye regjeringen. De genuine demokratene er i det store og hele marginalisert eller har fått fram for sine private prosjekter i sivilsamfunnet. Så hvem har tid og lyst til å utvikle det politiske demokratiet? Selv Vesten mistet spirten da valget var over.

Gus Dur er for all del den sjarmende og liberale muslimen verden trenger. Men selv om folk sier at han ikke er gal etter kvinner som Sukarno, ikke er gal etter penger som Suharto eller fullstendig gal som Habibie, så gjør han i stedet alle gale med sine nykkefulle utspill. Så nå anses ikke demokratiet som en løsning. Nå uroer eliten seg i stedet for hvordan man skal holde landet samlet, dersom Aceh får frie tøyler, betale all gjelden, dersom provinsene får del av inntektene, og holde folks vrede tilbake, når støtteordningene inndras.

Den nye sivile forsvarsministeren Sudarsono ber til og med om et nesten fordoblet budsjett for at ikke de militære skal blande seg i politikk og økonomi, og truer med kupp dersom ikke politikerne kan skape en «sunn og sterk» politisk atmosfære.

Så mens mediene advarer mot sammenbrudd, og nabolandene har mareritt om båtfluktninger og pirater, så nøler omverdenen med å «provosere» de militære ved å påtale deres brudd på menneskerettighetene.

Saklig sett er dette naturligvis feilaktig. Pinlig nok indikerer for eksempel Den nasjonale kommi-

sjon for menneskerettigheter (den samme som Vesten for noen måneder siden anså som ukritisk) at de militære nå er så politisk, økonomisk og organisatorisk svekket at det ikke er nødvendig med noen innømmelser.

Men først og fremst representerer holdningen et politisk havari. For når forsvarsminister Sudarsono snakker i klartekst og andre mimler i skjegget om at stabilitet ikke kan opprettholdes med demokratiske midler, så begrunnes dette i Vestens gamle motiv for å støtte Suharto: at demokrati er umulig for en elitestyrt økonomisk og sosial utvikling har skapt en sterk middelklasse med et sterkt sivilisert samfunn. Men ikke engang 30 år med slik modernisering hjalp. Demokratiet vokste ikke fram før prosjektet havarete.

Hvis vi ønsker å lære av historien får vi innse at det viktigste i dag ikke er fravær av statlig kontroll, men mangelen på demokratiske institusjoner og folks mulighet til å benytte seg av dem. Og da blir det første problemet at de gamle krefte får ny legitimitet.

Golkar kommer seg raskt til hektene. Studentenes oppdagelse av den forfalskede historien har ikke ført til nye læreplaner eller kulturell omdanning. Eliten viker unna det oppgjøret med tår av statlig vold som kunne gitt folk mot til å bygge demokrati og gi landet sin stolthet tilbake. Korrupsjon forties og desentralisering berømmes, men det finnes ingen politikk for å fremme de sosiale og politiske bevegelser som kunne drive fram et rettsamfunn og motvirke lokale bossar.

Det må bli slutt på vaklingen mellom tesen om at elitistisk utvikling er den eneste veien til demokrati, og idéen om at hurtig-demokratisering er mulig gjennom vestlig eksport av menneskerettigheter, frivillige organisasjoner og frie valg!

Det andre problemet er at det bare finnes en politisk pakt eliten imellom, ingen sosial pakt med folket. Dermed mangler forutsetningene for å håndtere sosiale og økonomiske motsetninger gjennom for eksempel å forhandle fram en avtale mellom stat, arbeid og kapitalister, i stedet for å slåss på gatene.

Arbeidsmarkedsdepartementet er fortsatt ikke prioritert og kontrolleres av Golkar. Sosialdepartementet er lagt ned (noe ikke engang Maggie Thatcher klarte) med henvisning til distriktene som mangler administrasjon og det sivile samfunn som for det meste består av religiøse grupper som bekjemper hverandre og som folk blir stadig mer avhengige av.

Det tredje problemet er at både unitarister, som hyller nasjonalismen, og føderalister, som kaller Indonesia en kolonial konstruksjon, synes å tro at landet faller sammen uten hard sentral kontroll.

Ingen ser ut til å bry seg om at Indonesia vokste fram av den anti-

NYKKEFULL: Gus Dur gjør alle gale med sine nykkefulle utspill. (Foto: Scanpix)

koloniale kampen for frihet og demokrati. Ingen reflekterer over at dagens problemer beror på at demokratiet ble overkjørt fra 1959 og fram til i dag. Og ingen diskuterer om ikke problemene og kravene på lokalt nivå løses bedre ved å vende tilbake til demokratitanken i det opprinnelige prosjektet, enn til en despotisk modernisme i

Jakarta, eller rivaliserende etniske og religiøse sammenslutninger i provinsene.

Det må bli slutt på vaklingen mellom tesen om at elitistisk utvikling er den eneste veien til demokrati, og idéen om at hurtig-demokratisering er mulig gjennom vestlig eksport av menneskerettig-

heter, frivillige organisasjoner og frie valg!

Den første veien ender i diktatur og den andre holder ikke. Det historiske kompromisset burde i stedet være å se om man kunne anvende den siste til å skape forutsetninger for den demokratiske utvikling som den første mislyktes med.